

and views on the education system in general and the development of the concept of learning objectives in particular. As the requirements of society to improve education and culture are increasing population, education system should be clearly focused on preparing young people for the future allowing for the social and cultural factors in order to improve today's social and personal life.

Keywords: *culturological factors; factors; social factors; socio-cultural factors.*

Стаття надійшла до редакції 14.08.2017

Прийнято до друку 05.10.2017

УДК 377.1:316.72

Олена Пищик

ORCID iD 0000-0001-9193-6645

стажист-дослідник,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
заступник директора з навчальної роботи,
викладач спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»,
вул. Козацька, 7-а, 14037 м. Чернігів, Україна
pishik_elena@ukr.net

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФЕСІЙНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто проблему готовності до розвитку комунікативної культури як поняття професійної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів. Систематизовано основні підходи до розуміння їх взаємозв'язку та визначення сутності комунікативної культури в управлінні навчальним закладом як основної складової ефективного розвитку керівника.

Сутність розвитку є самостійною частиною цілої професійної підготовки, після чого розуміння готовності до професійного спілкування інтегрується з фаховою підготовкою керівника. Тобто взаємозв'язок професійної та комунікативної культури особистості розглядається через призму структури післядипломної підготовки керівників.

Ключові слова: *керівник професійно-технічного навчального закладу; комунікативна готовність; комунікативна культура; професійна діяльність; професійна культура; професійне спілкування.*

Вступ. Діяльність керівників професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) передбачає постійне самовдосконалення та саморозвиток пізнавальних інтересів і потреб, розвиток мислення, орієнтацію керівника на загальнолюдські та професійні цінності. Розвиток цих складових забезпечується завдяки органічній єдності спроектованих цілей.

Розвиток професійної особистості розглядається як складна система, що складається з декількох компонентів, одним з яких є комунікативна готовність, а професійне спілкування є її підсистемою. Сутність розвитку є самостійною частиною цілої професійної підготовки, після чого розуміння готовності до професійного спілкування інтегрується з фаховою підготовкою керівника. Тобто взаємозв'язок професійної та комунікативної культури особистості розглядається через призму структури післядипломної підготовки керівників.

Метою статті є теоретичний аналіз взаємозв'язку професійної та комунікативної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів.

Готовність до професійного спілкування. Реальний процес взаємодії людини з навколишнім світом, який забезпечує вирішення певних життєво важливих завдань, відображається у її діяльності та спілкуванні. Різні аспекти проблеми спілкування знайшли висвітлення у психолого-педагогічних та соціальних дослідженнях Б. Ананьєва, Г. Андреевої, Г. Васяновича, Г. Дегтярьової, О. Дробницького, О. Киричука, О. Леонтєва, В. Малахова, В. Рибалки, І. Риданової, С. Рубінштейна, В. Сухомлинського, В. Тесленка, Н. Хворостовської та ін. Формування комунікативної культури фахівців різного профілю досліджували Л. Аухадєєва, О. Бовдир, О. Запара, І. Зарецька, С. Знаменська, В. Лівенцова, Л. Лузяніна, І. Мазаєва, В. Майковська,

В. Садовська, С. Сарновська, В. Соколова, В. Ремізов, Г. Тимченко, М. Шовкун, Н. Юрченко та ін.

У психологічній науці виділяються два основні підходи до проблеми професійно-спрямованого спілкування: перший – це поняття «*готовність фахівця*», яке розглядається з позиції теорії діяльності (стан і процес) та теорії особистості (її відносин і установок). Такий підхід передбачає оцінку стану готовності як певного функціонального стану (близького до поняття «оперативний спокій» (Ухтомський, 1978)). Другий підхід дослідники С. Чистякова, Л. Ботякова, Б. Ананьєв ототожнюють з окремими якостями особистості, в нашому випадку комунікативними якостями та розвитком комунікативної культури особистості. Таким чином, «*готовність*» визначаємо, як інтегративне особистісне утворення, яке містить знання та вміння й позитивну мотивацію, що необхідні для успішного здійснення певного виду професійної діяльності.

Поняття «готовність» – складне, багатопланове, отже, його необхідно чітко структурувати. Перш ніж виділити структуру поняття «готовність до професійного спілкування», визначимо його місце в загальній професійній підготовці, тому що ми вважаємо, що готовність до професійного спілкування керівників ПТНЗ необхідно розглядати тільки в єдності й у взаємозв'язку з фаховою готовністю в цілому.

У сучасній науковій літературі виділяють різні види готовності до професійної діяльності (Сластьонін, та Каширін, 2004):

- *психологічна готовність* – певний рівень професійного розвитку пізнавальної сфери особистості керівника: професійного сприйняття, мислення, уяви, пам'яті, уваги;
- *мотиваційна готовність* – орієнтованість особистості на саморозвиток в освітньому процесі, розуміння сенсу своєї професії, позитивне ставлення до неї, необхідний рівень самооцінки та домагань в діяльності, її готовність і здатність до професійного самоствердження, сильна мотивація досягнення успіху;
- *операційно-діяльнісна готовність* охоплює професійну майстерність (сукупність важливих якостей, знань, умінь, навичок, звичок професійної поведінки), необхідний рівень розвитку важливих здібностей та вольової підготовленості керівника, його здатності до саморегуляції поведінки і діяльності;
- *комунікативна готовність* – достатній рівень розвитку умінь і навичок конструктивної та ефективно-контактної взаємодії з людьми, з професійним середовищем, з професійним спілкуванням зі співробітниками та учнями й розвинена мовна культура керівника та сформоване професійне мислення;
- *творча готовність* – здатність сучасного керівника до пошуку, бачення нових шляхів, засобів,

способів вирішення професійних завдань, як традиційного, так і нетрадиційного характеру.

Комунікативна готовність передбачає наявність у керівника-професіонала достатнього рівня розвитку умінь та навичок ефективної контактної взаємодії з людьми, з професійним середовищем і спілкуванням зі співробітниками та учнями, готовність йти на ділову та особистісну взаємодію з колегами по роботі та здатності встановлювати, підтримувати та розвивати таку особистісно орієнтовану взаємодію (Сластьонін, та Каширін, 2004).

Особистісно орієнтований підхід дозволяє тлумачити *комунікативну культуру особистості* як єдність двох взаємопов'язаних, але якісно своєрідних підструктур: *особистісної*, до якої належать мотиваційно-ціннісні установки, соціальні орієнтації, які визначають спрямованість спілкування, вибір певних способів взаємодії з іншими, та *поведінкової*, яка охоплює способи організації взаємодії з партнерами, вербальні та невербальні засоби спілкування, засоби впливу на співбесідника та комунікативні стратегії (Руденко, 2003).

У зв'язку з цим необхідно також відзначити, що в наш час комунікація однією мовою не є достатньою. Однією з основних задач післядипломної освіти сучасних керівників ПТНЗ стає навчання усного та письмового спілкування більш ніж одною мовою, а також навчання літературного, усного та писемного мовлення рідною мовою, етики спілкування і документальної лінгвістики, основ соціальної та професійної психології, методів та засобів сучасного зв'язку.

Відповідно в рамках сучасної гуманістичної педагогіки основною функцією керівника-педагога у взаємодії є комунікативно-організаційна. Для її реалізації керівник повинен мати якості, що забезпечують ефективність комунікативної діяльності; здатність до спілкування з людьми; індивідуально-психологічне поєднання властивостей особистості, серед яких найбільш значущими є почуття емпатії, рефлексії, креативності; почуття міри й такту (Волкова, 2006).

Таким чином, до складу комунікативної готовності правомірно включити комунікативну культуру особистості як її підсистему, тому залежність професійної та комунікативної культур керівника очевидна. Будь-який управлінський або педагогічний процес неможливий поза спілкуванням, поза встановленням комунікативних зв'язків між тими хто навчає та тими, хто навчається. Комунікативна функція професійно-педагогічної культури – це постійна взаємодія, обмін інформацією між зацікавленими учасниками (Десяєва, 2003).

Про це говорять багато вчених. Під професійно-педагогічною культурою керівника А. Барабанщиків (1985) розуміє певний ступінь оволодіння ним педагогічним досвідом покоління,

ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, рівень розвитку його особистості. Описуючи складові педагогічної культури керівника-педагога, дослідник виділяє тим самим і складові педагогічної культури в цілому. До них відносяться педагогічна спрямованість особистості, психолого-педагогічна ерудиція й інтелігентність, моральна чистота, гармонія раціонального та емоційного, педагогічну майстерність, вміння поєднувати управлінську та наукову діяльність, систему професійно-педагогічних якостей, спілкування і поведінку, вимогливість, потреба в самовдосконаленні.

Зважаючи на це, комунікативна культура керівника ПТНЗ розглядається як: умова його особистісного і професійного становлення; спосіб самореалізації та досягнення успіху в управлінській діяльності; засіб самоствердження у процесі міжособистісної взаємодії та відповідно реалізація цього підходу полягає в концентровано-му вираженні особистості у його комунікативній культурі.

Ефективність управління ПТНЗ значною мірою залежить від комунікацій керівника, його вміння приймати виважені рішення, які, власне і характеризують його керівництво. Отже, комунікативний підхід до формування професійної культури керівника сприятиме усвідомленню і розумінню сутності й проблеми професійних цінностей, цілеспрямованому залученню до них, а також реалізації особистості шляхом прийняття відповідних рішень засобами усвідомленого спілкування та комунікації.

Уміння публічно виступати і вести переговори необхідно практично в будь-якій професії. Уміло побудована ділова комунікація – це пропуск в фінансове, кар'єрне і соціальне благополуччя. Переконаються сила презентацій залежить від «алхімії слів», від того, як збудовані та вимовлені ключові фрази. Професійне використання мовних засобів дозволяє «розфарбувати» бізнес-презентацію і зробити її більш яскравою і переконливою, це означає і високий ступінь ефективності ділової комунікації (Мухамедзянова та ін., 2016).

Готовність до розвитку професійної та комунікативної культури формується безпосередньо з розвитком мовної культури керівника. Мовна культура має велике значення для комунікації, тому що знання норм мови, вміння правильно використовувати мовні форми полегшує засвоєння інформації, що передається, виховує мовну грамотність у керівників, педагогів і учнів, дисциплінує їх мислення тощо (Бочкарьова, 2002).

Комунікативну культуру як сукупність умінь та навичок у сфері спілкування та законів міжособистісної взаємодії, які сприяють взаєморозумінню, ефективному вирішенню завдань спілкування, інтерпретує В. Соколова (1995). Разом з тим, *комунікативна культура* – це основа загальної культури особистості, базовий компонент культури, що

забезпечує готовність особистості до життєвого самовизначення. Вона є умовою досягнення гармонії з собою та навколишньою дійсністю, засобом створення змісту внутрішнього світу особистості, відбиває життєві ідеали, спрямованість особистості, культуру її життєвого самовизначення.

Відповідно, Е. Яценко (2005) тлумачить *комунікативну культуру* як умову і передумову ефективності професійної діяльності і як мету професійного самовдосконалення; а О. Корніяка (2011) визначає *комунікативну культуру* як морально зорієнтований засіб спілкування, що забезпечує афективний інформаційний обмін між людьми, опосередковує їхню взаємодію та взаємовплив, уможливорює міжособистісне сприймання та взаєморозуміння; як готовність і спроможність особистості до спілкування з оточенням.

«В основі комунікативної культури лежить загальна культура особистості, яка являє собою вищий рівень її розвитку, що виражається в системі потреб, соціальних якостей, стилі діяльності та поведінки. Тому в максимальній мірі комунікативна культура включає сутнісні особистісні характеристики, а саме – здатності, знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації, установки, особливості характеру» (Шевцова, 2003).

У свою чергу, ми розглядаємо *комунікативну культуру керівника ПТНЗ* як властивість особистості, яка проявляється в потребі взаємодіяти з іншими суб'єктами, цілісності та індивідуальності, творчому потенціалі керівника, в його здатності підтримувати доброзичливе відношення до оточення.

Щоразу, коли керівник намагається вступити у комунікацію, реалізувати власну мету в ній, він формулює висловлювання і прогнозує його вплив на суб'єкта комунікації, розраховуючи на певну кількість варіантів поведінки. Тому він, як відправник інформації, має усвідомлювати свою відповідальність за наслідки акту комунікації. Постійно орієнтуючись на реакцію суб'єкта комунікації, керівник розвиває власну комунікативну культуру.

Теоретичний аналіз щодо визначення сутності комунікативної культури та змістовних характеристик управлінської діяльності керівника навчального закладу дозволило нам визначити, що комунікативна культура керівника є складовою його професійної та управлінської культури, складним особистісним новоутворенням, що являє собою динамічну систему знань про культурні норми та правила, суспільно прийняті моделі взаємодії, спілкування та обміну інформацією.

Висновки. Отже, комунікативна культура розглядається як компонент професійної культури особистості керівника ПТНЗ, що являє собою регулятивну систему, яка несе в собі комплекс загальнокультурних знань, здібностей, сукупність

уміння та навичок спілкування, культуру мовлення, які формуються в процесі самоосвіти та навчання при наявності певних ціннісних установок. Розвинена комунікативна культура передбачає наступні якості керівників: психологічну підготовленість, толерантність, комунікативну спрямованість, товариськість, колективізм, контактність, сугестивність для ефективного комунікативного впливу на педагогічний колектив та учнів. Комунікативна культура керівників ПТНЗ допоможе їм керувати міжособистісними та внутрішньогруповими стосунками. Ці стосунки мають будуватися на партнерських відносинах.

Ефективність взаємодії в процесі спілкування пов'язана з тими позиціями, які займають співрозмовники. Також для ефективної комунікації мають значення об'єктивні та суб'єктивні умови спілкування.

Подальшого дослідження потребує розробка науково-методичних матеріалів з реалізації змісту, форм і методів формування комунікативної культури у ході професійної підготовки керівників професійно-технічних навчальних закладів; обґрунтування моделі реалізації цього процесу у системі післядипломної освіти.

Література

- Барабаншиків А. В., Муцини С. С. Педагогічна культура офіцера. Москва, 1985. 59 с.
- Бочкарьова Т. С. Розвиток мовної культури студентів університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка, історія педагогіки і освіти». Оренбург, 2002. 20 с.
- Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2006. 256 с.
- Десяєва Н. Д. Культура мови педагога : навчальний посібник для студентів педагогічних вузів. Москва : Видавничий центр: «Академія», 2003. 192 с.
- Знаменская С. В. Педагогические условия формирования коммуникативной культуры студентов в процессе профессиональной подготовки в вузе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Ставрополь, 2004. 212 с.
- Корніяка О. М. Порівняльний аналіз розвитку комунікативної компетентності фахівця у період його первинної і вторинної професіоналізації. *Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. С. 31–40.
- Мухамедзянова Е. К., Патенко Г. Р., Горячева О. Н. Современная коммуникативная культура: формы, язык, особенности реализации. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2016. № 6 (48). Часть 4. С. 53–56. URL: <https://research-journal.org/languages/sovremennaya-kommunikativnaya-kultura-formy-yazyk-osobennosti-realizacii/> (дата обращения: 07.09.2017). doi: 10.18454/IRJ.2016.48.052.
- Руденко Л. А. Фахове спілкування в контексті виховання особистості професіонала. *Wartości drogą ku wzrastaniu* : праца zbiorowa / pod redakcją ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, dra Romana Kroła. Stalowa Wola; Kijow ; Ružomberok : Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, 2012. С. 288–302.
- Сластьонін В. А., Каширін В. П. Психологія і педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., стереотип. Москва : Академія, 2004. 480 с.
- Соколова В. В. Культура мови та культура спілкування. Москва : Просвіта, 1995. С. 65.
- Ухтомський А. А. Вибрані праці. Москва : Наука, Ленінградське відділення, 1978. 358 с.
- Шевцова Е. В. Формирование коммуникативной культуры личности студентов в условиях высшего дополнительного лингвистического образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Ставрополь, 2003. 205 с.
- Ященко Е. М. Комунікативна культура сучасних студентів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. 2005. № 4. С. 40–45.

References

- Barabanshchykiv, A. V., & Mucyny, S. S. (1985). *Pedagogichna kul'tura oficera [Educational culture of an officer]*. Moscow, Russian Federation (rus).
- Bochkarjova, T. S. (2002). *Rozvytok movnoji kul'tury studentiv universytetu [Development of linguistic culture of university students]*. Extended abstract of candidate's thesis. Orenburgh, Russian Federation (rus).
- Volkova, N. P. (2006). *Profesiino-pedahohichna komunikatsiia [Professional-pedagogical communication]*. Kyiv, Ukraine: Publishing Center «Academy» (ukr).
- Desyaeva, N. D., & Lebedjeva, T. A. (2003). *Kultura movy pedahoha [Culture of the teacher's language]*. Moscow, Russian Federation: Publishing Center: Russian Federation «Academy» (rus).
- Znamenskaya, S. V. (2004). *Pedahohycheskye uslovyia formyrovanyia kommunykativnoi kul'tury studentov v protsesse professyonalnoi podhotovky v vuze [Pedagogical conditions of formation of the communicative culture of students in the process of vocational training in high school]*. Doctor's thesis. Stavropol, Russian Federation (rus).

- Korniyka, O. M. (2011). Porivnialnyi analiz rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti fakhivtsia u period yoho pervynnoi i vtorynnoi profesionalizatsii [Comparative analysis of the development of the communicative competence of a specialist during his primary and secondary professionalization]. *Sb. sciences Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko, Institute of Psychology by G. S. Kostyuk of NAPS of Ukraine*. S. D. Maksimenko, L. A. Onufriyeva (Eds.), 31–40 (ukr).
- Mukhamedzyanova, E. K., Patenko, G. R., & Goryacheva, O. N. (2016). Sovremennaja kommunikativnaja kul'tura: formy, jazyk, osobennosti realizacii [Contemporary communicative culture: forms, language, features of realization]. *International Scientific and Research Journal*, № 6 (48) Part 4, 53–56. Retrieved from <https://research-journal.org/languages/sovremennaya-kommunikativnaya-kultura-formy-yazyk-osobennosti-realizacii/>. doi: 10.18454 / IRJ.2016.48.052 (rus).
- Rudenko, L. A. (2012). Fakhove spilkuvannia v konteksti vykhovannia osobystosti profesionala [Professional communication in the context of professional education]. In Jan Zimnego, Drama Romana Krola (Eds.), *Wartości drąka ku zstaniu: praca zbiorowa* (pp. 288–302) (ukr).
- Slastonin, V. A., & Kashirin, V. P. (2004). *Psyhholohiia i pedahohika [Psychology and Pedagogy]*. Moscow, Russian Federation: Academy (rus).
- Sokolova, V. V. (1995). *Kultura movy ta kultura spilkuvannia [Culture of language and culture of communication]*. Moscow, Russian Federation: Prosvita (rus).
- Ukhtomsky, A. A. (1978). *Vybrani pratsi [Selected Works]*. Moscow, Russian Federation: Nauka, Leningrad Branch (rus).
- Shevtsova, E. V. (2003). *Formirovanie kommunikativnoj kul'tury lichnosti studentov v uslovijah vysshego dopolnitel'nogo lingvisticheskogo obrazovanija [The formation of a communicative culture of students' identity in the conditions of higher supplementary linguistic education]*: Dis. ... Candidate ped Sciences: 13.00.08: Stavropol, Russian Federation (rus).
- Yaschenko, E. M. (2005). Komunikatyvna kultura suchasnykh studentiv [The communicative culture of modern students]. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after. V. Hnatyuk*, 4, 40–45 (ukr).

ВЗАИМОСВЯЗЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ И КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Пищик Елена, стажер-исследователь, ГВУЗ «Университет менеджмента образования» НАПН Украины; заместитель директора по учебной работе, преподаватель специалист высшей категории, преподаватель-методист, Государственное профессионально-техническое учебное заведение «Черниговский центр профессионально-технического образования», ул. Казацкая, 7-а, 14037 г. Чернигов, Украина, pishik_elena@ukr.net

В статье рассмотрена проблема готовности к развитию коммуникативной культуры как понятие профессиональной культуры руководителей профессионально-технических учебных заведений. Систематизированы основные подходы к пониманию их взаимосвязи и определения сущности коммуникативной культуры в управлении учебным заведением как основной составляющей эффективного развития руководителя.

Сущность развития является самостоятельной частью целой профессиональной подготовки, после чего понимание готовности к профессиональному общению интегрируется с профессиональной подготовкой руководителя. То есть взаимосвязь профессиональной и коммуникативной культуры личности рассматривается через призму структуры последипломной подготовки руководителей.

Ключевые слова: коммуникативная готовность; коммуникативная культура; профессиональная деятельность; профессиональная культура; профессиональное общение; руководитель профессионально-технического учебного заведения.

PROFESSIONAL AND COMMUNICATIVE CULTURE INTERCONNECTION IN HEADS OF VOCATIONAL INSTITUTIONS

Pishchik Elena, Research Intern, State Higher Educational Institution «University of Education Management» NAPS of Ukraine; Deputy Director on Educational Work, the Highest Category Teacher Specialist, Teacher-Methodist, State Vocational-Technical Educational Institutions «Chernihiv Center for Vocational Education», 7-a Kozatska Str., 14037 Chernigiv, Ukraine, pishik_elena@ukr.net

The article considers the problem of readiness to development of communicative culture as the concept of professional culture of heads of vocational training institutions. The basic approaches to understanding their relationship and defining the essence of communicative culture in the management of the school as a major component of effective development of the head.

Theoretical analysis of determination of essence of communicative culture and the characteristics of managerial activities of head of the educational institution allowed us to determine that the communicative culture of the head is an integral part of a professional and managerial culture, challenging personal growth, is a dynamic system of knowledge about cultural norms and rules, the public accepted models of interaction, communication and exchange of information.

The development of professional identity in the study is considered as a complex system consisting of several components, one of which is communicative readiness and professional communication is its subsystem.

The essence of development of communicative culture is an independent part of the whole training, and then the understanding of readiness for professional communication integrates with the training Manager. That is, the relationship professional and communicative culture of the personality is seen through the prism of the structure of postgraduate training.

Keywords: *communicative culture; communicative readiness; head of vocational educational institutions; professional communication; professional culture; professional work.*

Стаття надійшла до редакції 01.09.2017

Прийнято до друку 05.10.2017

УДК 373.091:005.95

Сергій Редько

ORCID iD 0000-0002-6903-2452

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053, м. Київ, Україна
s.redko@kubg.edu.ua

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Статтю присвячено проблемі формування комунікативної компетентності директора загальноосвітнього навчального закладу як чинника успішності його діяльності. Автор аналізує складові комунікативної компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу, особливості їх формування та роль в управлінській взаємодії. Автор наголошує, що ключовим етапом у формуванні комунікативної компетентності є формування та розвиток здатності до встановлення і підтримки ділових стосунків у педагогічному колективі, ситуативної адаптивності та вільного володіння вербальними і невербальними засобами соціальної поведінки.

Ключові слова: *керівник загальноосвітнього навчального закладу; комунікативна компетентність; управлінське спілкування.*

Вступ. В умовах реформування освітньої галузі, що пов'язане з ухваленням нової редакції Закону України «Про освіту» змінюється суспільний та професійний запит на управлінські якості керівника навчального закладу, зокрема новопризначеного директора школи, його професійні здібності, необхідні для ефективного управління освітянською установою. Провідною стає здатність керівника школи здійснювати гуманістичний підхід в управлінському спілкуванні, його висока комунікативна компетентність та вміння встановлювати ділові й доброзичливі стосунки при здійсненні управлінської взаємодії з педагогічним колективом. Успіх загальноосвітнього навчального закладу залежить від багатьох чин-

ників, але в першу чергу він забезпечується співпрацею відповідальних, ініціативних педагогів та керівника, що базується на вмінні вибудувати ефективну комунікацію. Бажання працювати якісно та продуктивно є одним із основних факторів досягнення успіху колективом загальноосвітнього навчального закладу.

Успіх управлінського спілкування визначається якістю процесу спілкування, умінням керівника сприймати та передавати інформацію, його здатністю зрозуміти співрозмовників – педагогічних працівників, учнів, їх батьків. Отже, йдеться про широкий діапазон комунікативних знань, умінь та навичок, якими повинен бути наділений керівник